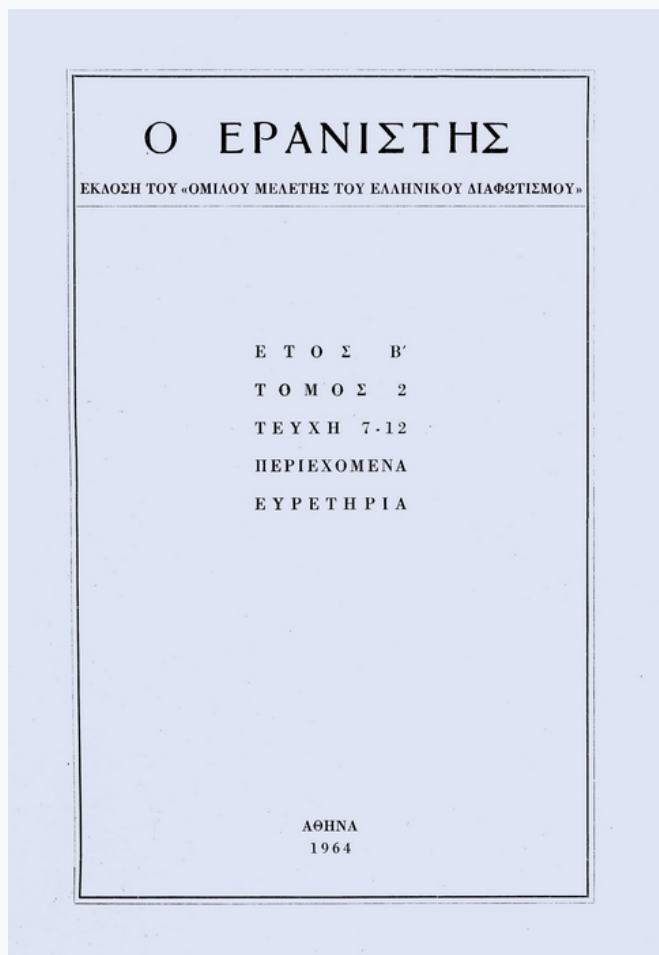

The Gleaner

Vol 2 (1964)

Λανθάνουσα «Γεωγραφία» των αρχών του ΙΗ' αι.

Αθ. Κομίνης

doi: [10.12681/er.9639](https://doi.org/10.12681/er.9639)

Copyright © 2016, Αθ. Κομίνης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κομίνης Α. (2016). Λανθάνουσα «Γεωγραφία» των αρχών του ΙΗ' αι. *The Gleaner*, 2, 135–137.
<https://doi.org/10.12681/er.9639>

ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ «ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ,, ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΙΗ' αἰ.

Εἰς τὴν Γεννάδειον Βιβλιοθήκην ἀπόκειται χειρόγραφον τοῦ ΙΗ' αἰῶνος¹ τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐν σελ. 1 ἔνδειξιν περιέχει «Τῆς πάλαι καὶ τῆς νῦν οἰκουμένης περιήγησιν».

Τοῦτο ἠγόρασεν ὁ Ι. Γεννάδιος ἐν Λονδίῳ ἔκ τινος παλαιοπωλείου, τὸ ὁποῖον εἰς ἔντυπον τιμοκατάλογον παρεῖχε τὴν ἐξῆς σύντομον περιγραφὴν: Dionysii Orbis Descriptio, beautifully written in greek, latin and french, with notes, sm., 4to, vellum 9/-saec. XVII.

Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὴν ἀγγελίαν αὐτὴν ὁ Γεννάδιος εἰς τὸν δακτυλογραφημένον Κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης του χαρκτηρίζει τὸ ἐν λόγῳ χειρόγραφον ὥς:

«ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ τῆς πάλαι καὶ τῆς νῦν Οἰκουμένης περιήγησιν».

Πράγματι τὸ χειρόγραφον περιέχει μακροσκελὲς ποίημα ἐκ 1362 δακτυλικῶν ἑξαμέτρων² ἀρχόμενον ὥς ἡ *Οἰκουμένης Περιήγησις* τοῦ Διονυσίου: Ἀρχόμενος γαῖαν τε καὶ εὐρῆα πόντον αἰεῖδεν...

Ἐκ προχείρου ἀναγνώσεως τοῦ ποιήματος διεπίστωσα ὅτι ἐπρόκειτο περὶ συνθέσεως πολὺ μεταγενεστέρας καὶ εἰδικώτερον τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ' αἰ. Τὸ πρᾶγμα ἀξίζει νὰ μελετηθῇ καλύτερον. Ὁ διασκευαστὴς τῆς Διονυσίου Περιηγῆσεως ἦτο ἄγνωστος μεταξὺ τῶν περιηγητῶν τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἐξήγησις εἶναι ἀπλή: ὁ ἄνθρωπος δέν ὑπῆρξεν ὁ ἴδιος περιηγητὴς οὔτε ἐξέδωκε τὰς ἐντυπώσεις του, ὥς ἔπραττον οἱ γνωστοὶ σύγχρονοὶ του περιηγηταί. Γεωγράφος ὁ ἴδιος, ἠθέλησεν ἀπλῶς νὰ ἐνημερώσῃ τὴν Περιήγησιν τοῦ Διονυσίου, ἡ ὁποία, ὥς ἦτο φυσικόν, πολὺ ἀπεῖχεν ἀπὸ τοῦ νὰ δίδῃ εἰκόνα τῆς Οἰκουμένης τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ' αἰ.

Σημειωτέον ὅτι τὴν τακτικὴν αὐτὴν τοῦ νὰ ἐνημερώνουν ἐκάστοτε καὶ νὰ ἐκσυγχρονίζουν τὴν *Οἰκουμένης Περιήγησιν* τοῦ Διονυσίου ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι πρὸ τοῦ ἡμετέρου διασκευαστοῦ καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν ἤδη χρόνων.³ Τὸ αὐτὸ λοιπὸν ἠθέλησε νὰ πράξῃ καὶ ὁ

1. Ὑπ' ἀριθ. 37. Περιγραφή τοῦ χειρογράφου τούτου εὐρίσκεται εἰς τὸν ἐτοιμαζόμενον Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης ὑπὸ Β. Παναγιωτοπούλου καὶ Ἀ. Κομίνη.

2. Ἡ *Οἰκουμένης Περιήγησις* τοῦ

Διονυσίου ἀποτελεῖται ἐκ 1187 δακτυλικῶν ἑξαμέτρων στίχων. Πρβλ. ἔκδοσιν ὑπὸ C. Muller, *Geographi Graeci minores*, vol. II Parisiis 1882.

3. Πρβλ. C. Muller, ἔ.δ., σ. XXXI.

Ed. Wells (1667-1727, αὐτὸς εἶναι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος διασκευαστῆς) διασκευάζων καὶ ἐκδίδων τὸ 1704 εἰς α' καὶ τὸ 1709 εἰς β' ἔκδοσιν τὴν ἀρχαῖον ἐνδυμα περιδεβλημένην «περιήγησιν» του.

Ὁ τίτλος τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν ἔχει ὡς ἑξῆς : *Τῆς πάλαι καὶ τῆς νῦν Οἰκονομένης περιήγησις sive Dionysii Geographia emendata et locupletata, additione scil. Geographiae hodiernae graeco carmine pariter donatae, cum 16 tabulis geographicis ab Ed. Wells...* Οἰονίη 1704 (6' ἔκδ. 1709).

Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ νεωτέρα αὕτη «Γεωγραφία» ἐκρύπτετο ὑπὸ τίτλον ὁπωσδήποτε ἀπατηλόν, δὲν ἐγένετο ἀντικείμενον μελέτης ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· τὸνναντίον συνηριθμήθη καὶ συγκαταλέγεται ἔκτοτε μετὰ τῶν ἐκδόσεων Διονυσίου τοῦ περιηγητοῦ.

Σκοπὸς τοῦ παρόντος σημειώματος εἶναι νὰ ἐπιστήσῃ ἀκριδῶς τὴν προσοχὴν ὧσων ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς περιηγητὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μὲ γεωγραφικὰ καὶ τοπωνυμικὰ ζητήματα.

Παραθέτομεν κατωτέρω τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων, εἰς τὰ ὅποια εἶναι διηρημένη ἡ νέα αὕτη «περιήγησις», ἡ ὁποία, σημειωτέον, συνοδεύεται ἀπὸ ἑμμετρον λατινικὴν μετάφρασιν, σχόλια εἰς λατινικὴν καὶ γαλλικὴν μετάφρασιν εἰς πεζὸν ἑλλείπουσαν ἐκ τῶν ἐντύπων ἐκδόσεων.

Σελ.	1	Κεφ.	α' Περὶ γενικοτάτων ὅλης τῆς γῆς μερῶν . . .	στίχ.	1- 27
>	5	>	β' Περὶ γενικοτάτων ὅλης τῆς θαλάσσης μερῶν . . .	>	28- 51
>	7	>	γ' Περὶ μεγίστων ὅλης τῆς θαλάσσης κόλπων . . .	>	52- 79
>	11	>	δ' Περὶ μεσογαίης θαλάσσης καταγραφὴ . . .	>	80-166
>	23	>	ε' Περὶ τῶν τῆς Εὐρώπης ὄρων ἢ τερμάτων . . .	>	167-185
>	25	>	ζ' Περὶ νοτίων Εὐρώπης χωρῶν καὶ ταπρῶτα περὶ τῆς νῦν Ἰσπανίας καὶ Ποριουγαλλίας, ἀμφότερης ἐν Ἰβηρίᾳ ἢ παλαιῇ Ἰσπανίᾳ κειμένης >		186-206
>	27	>	ζ' Περὶ τῆς πάλαι καὶ τῆς νῦν Ἰταλίας . . .	>	207-249
>	33	>	η' Περὶ τῆς παλαιῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ νῦν Τυρκίδι Εὐρωπείᾳ κειμένης . . .	>	250-301
>	41	>	θ' Περὶ τῆς παλαιῆς Ἰλλυρίδος καὶ Μοισίας καὶ Θράκης ἐν τῇ νῦν Τυρκίδι Εὐρωπείᾳ κειμένης >		302-323
>	43	>	ι' Περὶ τῶν μεσογαίων Εὐρώπης χωρῶν ταπρῶτα περὶ κειμένης ἐν παλαιῇ Δακίᾳ τῆς νῦν Οὐαλαφίας (Οὐαλαχίας ἔκδ.), Μολδαντίας, καὶ Μεθυλανίας καὶ κειμένης ἐν παλαιῇ Σκυθίᾳ ἢ Σαρματίᾳ Πολωνίας καὶ Μοσχίας καὶ Ταρταρίας >		324-346

1. Αἱ ἐντυποι ἐκδόσεις, ὡς φαίνονται ἀπὸ 16 γεωγραφικοῦς χάρτας. καὶ ἐκ τοῦ τίτλου των, συνοδεύον-

Σελ. 47	Κεφ. ια'	Περὶ τῆς Γερμανίας παλαιῆς τε καὶ σημερινῆς στίχ.	347-366
> 49	> ιβ'	Περὶ κειμένης ἐν παλαιῇ Κελτίδι ἢ Κελτογαλα- τίᾳ τῆς νῦν Φραγκίας καὶ Βελγίδος καὶ Σνι- τζίδος αἰῆς	> 367-391
> 53	> ιγ'	Περὶ τῶν Βορείων Εὐρώπης χωρῶν . . .	> 392-417
> 57	> ιδ'	Περὶ τῶν τῆς Λιβύης ὄρων ἢ τερμάτων . .	> 418-428
> 59	> ιε'	Περὶ τῆς νῦν Βαρβαρίας καὶ κειμένων ἐν αὐτῇ χωρῶν παλαιῶν	> 429-460
> 65	> ις'	Περὶ τῆς Νιγριτίας καὶ Αἰθιοπίας καὶ ἄλλων ἐν τῇ δυτικῇ καὶ νοτίῃ Λιβύῃ χωρῶν . .	> 461-490
> 69	> ιζ'	Περὶ τῆς Αἰγύπτου παλαιῆς καὶ σημερινῆς . .	> 491-536
> 75	> ιη'	Περὶ τῶν τῆς Ἀσίας ὄρων ἢ τερμάτων . . .	> 537-544
> 77	> ιθ'	Περὶ τῆς Σκυθίας καὶ ἄλλων χωρῶν παλαιῶν ἐν τῇ νῦν Ταρταρίᾳ τῇ μεγάλῃ κειμένων . .	> 545-602
> 85	> κ'	Περὶ Κολχίδος, Ἀλβανίας καὶ Ἰβηρίας ἐκά- στης ἐν τῇ νῦν Γεωργίᾳ κειμένης	> 603-615
> 87	> κα'	Περὶ τῆς πάσαι μικροτέρας Ἀσίας (ἢ νῦν λέ- γεται Ἀνατολία ἢ Νατολία, χώρα οὐσα τῆς Ἀσιατικῆς Τυρκίδος) καὶ ταπρῶτα περὶ τῶν χωρῶν παρ' Εὐξείνου κειμένων	> 616-652
> 93	> κβ'	Περὶ λοιπῆς τῆς μικροτέρας Ἀσίας	> 653-726
> 99	> κγ'	Περὶ τῆς παλαιῆς Συρίας ἐν τῇ νῦν Τυρκίδι Ἀσιατικῇ κειμένης	> 727-752
> 101	> κδ'	Περὶ τῆς Ἀραβίας παλαιῆς τε καὶ σημερινῆς	> 753-795
> 105	> κε'	Περὶ τῆς παλαιῆς Μεσοποταμίας, Ἀσσυρίας, Βα- βυλωνίας ἢ Χαλδαίας καὶ Ἀρμενίας, αἱ πᾶσαι ἐν τῇ νῦν Τυρκίδι Ἀσιατικῇ ταπλεῖστα ἔκειντο	> 796-838
> 109	> κς'	Περὶ τῆς νῦν Τυρκίδος Ἀσιατικῆς	> 839-855
> 111	> κζ'	Περὶ Ὑρκανίων, Κασπίων, Μήδων, Περσῶν παλαιῶν καὶ ἄλλων λαῶν ἐν τῇ νῦν Περσίδι πάσαι κειμένων	> 856-928
> 117	> κη'	Περὶ τῆς εἰς Ἀνατολὴν Ἰνδικῆς γῆς, παλαιῆς καὶ σημερινῆς	> 929-988
> 123	> κθ'	Περὶ τῶν Σινῶν καὶ Σήρων ἐν τῇ νῦν Χίνῃ πάσαι κειμένων	> 989-1004
> 125	> λ'	Περὶ τῆς Ἀμερικῆς γῆς ἢ τῆς ἐπὶ δύοσιν Ἰνδι- κῆς γῆς	> 1005-1064
> 129	> λα'	Περὶ τῶν νήσων καὶ ταπρῶτα τῶν Εὐρωπείων	> 1065-1138
> 137	> λβ'	Περὶ νήσων Εὐρωπείων ἐν μεσογαίῃ θαλάσ- σῃ κειμένων	> 1139-1218
> 147	> λγ'	Περὶ τῶν Ἀσιατικῶν νήσων	> 1219-1287
> 153	> λδ'	Περὶ τῶν Λιβυκῶν νήσων	> 1288-1305
> 155	> λε'	Περὶ τῶν Ἀμερικανίδων νήσων	> 1306-1342
> 159	>	Ἐπίλογος	> 1343-1362